

ORZECZNICTWO

BUCHALTERYJNO - PODATKOWE

D W U T Y G O D N I K

Prenumerata kwartalna 1 zł. 50 gr.

wraz z przesyłką pocztową

Konto P. K. O. Nr. 22.308

Administracja Warszawa, Senatorska 8

REDAKTOR

Dr. EMANUEL ISERZON

Adwokat

Nr. 5 (6)

Warszawa, 1 marca 1937 r.

Rok II

OD WYDAWNICTWA

Pragnąc nasze czasopismo tak zaktualizować, ażeby jak najbardziej odpowiadało **potrzebom chwili**, postanowiliśmy wydawać je jako **TYGODNIK**, już poczynając od **drugiego kwartału**, t. j. z dniem 1 kwietnia b. r., pod dotychczasową redakcją adwokata dr. Emanuela Iserzona.

Wobec znacznego zainteresowania kwestiami dewizowymi, na życzenie naszych Czytelników zaprowadzamy **stały, bezpłatny miesięczny dodatek**, poświęcony tymże kwestiom pt. „**SPRAWY DEWIZOWE**”, którego redakcję powierzyliśmy znawcy przedmiotu adwokatowi **Stanisławowi Etfingerowi**.

WARUNKI PRENUMERATY

„Orzecznictwa Buchalteryjno - Podatkowego”

jako TYGODNIKA

wraz z dodatkiem

„Sprawy Dewizowe”

(patrz strona ostatnia)

Dr. EMANUEL ISERZON

WPŁYWY I WYDATKI ODNOSZĄCE SIĘ DO OKRESÓW PRZESZŁYCH LUB PRZYSZŁYCH A BILANS PODATKOWY

Wynik gospodarczy działalności zawodowej na zysk obliczonej nie da się pomyśleć bez odniesienia go do pewnego okresu czasu, zwanego — okresem gospodarczym, operacyjnym, obrotowym, sprawozdawczym.

Jest rzeczą jasną, że wynik *danego* okresu gospodarczego, tj. różnica między stratami i zyskami, winien uwzględniać tylko straty i zyski odnoszące się do *tego* okresu gospodarczego — nie może on uwzględniać strat i zysków innych, poprzednich lub następnych okresów gospodarczych. Ale w biegu działalności przedsiębiorstwa *występują bardzo często straty i zyski, odnoszące się do przeszłych lub przyszłych okresów gospodarczych*. Na przykład: A. płacimy odsetki od pożyczki, komorne lub czynsz dzierżawny za rok albo za lata poprzednie lub następne; wypłacamy naszemu komisantowi prowizję, która mu przypadała w roku lub latach poprzednich albo — zaliczkę na prowizję, której jeszcze nie zarobił, ale ma zarobić w roku lub latach następnych; B. pobieramy odsetki od pożyczki, komorne lub czynsz dzierżawny za rok lub lata poprzednie albo następne; otrzymujemy jako komisanci prowizję za rok lub lata poprzednie albo zaliczkę na prowizję, którą mamy zarobić w roku lub latach następnych. Używamy wyrazów „płacimy“, „pobieramy“, „otrzymujemy“ — ale mamy na myśli również uznania i obciążenia tylko księgowo.

Tego rodzaju zaszczości, jako że odnoszą się do innych okresów gospodarczych, noszą nazwę — *pozycji przechodnich, sum przechodnich, antycypacji, pozycji regulacyjnych, interimowych*.

W wypadku wpływów lub wydatków odnoszących się do okresów następnych zagadnienie wyprowadzenia prawidłowego wyniku księgowego jest proste, nie budzące wątpliwości: *straty i zyski mogą mieć wpływ tylko na wynik tego okresu, do którego się odnoszą*. Oto stanowisko Najwyższego Trybunału Administracyjnego w konkretnych przypadkach: komorne uiszczone za lata przyszłe i w ogóle wydatki odnoszące się do okresów przyszłych nie mogą uszczuplać dochodu podatkowego okresu wcześniejszego, z którego przychodami przyczynowo się nie wiążą (wyrok z 5 maja 1936 r., l. rej. 9379/33, OPA, 1937, poz. 1687); saldo kredytowe na rachunku prowadzonej przez płatnika a nie ukończonej budowy nie stanowi zysku przedsiębiorstwa budowlanego, jeśli ono wynikało z wystawienia rachunku na sumy wyższe od dotychczasowych kosztów, a nadwyżki te stanowią zaliczki na koszt przyszłych robót (wyrok z d. 28 października 1935 r., l. rej. 7661/32, OPA, 1937, poz. 1688).

Bardziej skomplikowane jest zagadnienie wyprowadzenia prawi-

dłowego wyniku gospodarczego w wypadku, gdy zachodzą w danym okresie wpływy lub wydatki odnoszące się do lat poprzednich.

Jeśli zaszłość została zaksięgowana w roku, do którego się odnosi, a jedynie realizacja wpływu lub wydatku w gotówiznie albo innych przedmiotach zmysłowych nastąpiła w roku sprawozdawczym — żadne zagadnienie nie powstaje: realizacja pozostaje bez wpływu na rachunek strat i zysków (np. w roku 1935 należnością 5.000 zł. z tytułu pensji za ten rok dla pracownika N obciążono Rachunek Kosztów Handlowych i za tę należność uznano Rachunek Różnych; na R-ku Strat i Zysków za rok 1935 pozycja ta figuruje jako składowa kosztów handlowych po stronie strat; w roku 1936 wypłacamy tę należność; obciążamy Rachunek Różnych za wypłatę i uznajemy Rachunek Kasy; oba rachunki nie mają wpływu na Rachunek Strat i Zysków za rok 1936.

Jeśli wpływ lub wydatek dotyczy poprzedniego lub poprzednich okresów, a nie został w okresach, do których się odnosi, zaksięgowany — zagadnienia powstają i winny być rozważone.

A. Jeśli strata lub zysk odnoszące się do lat poprzednich zostały ujawnione lub ustalone dopiero w roku sprawozdawczym — ulegają one uwzględnieniu w Rachunku Strat i Zysków roku sprawozdawczego.

NTA w wyroku z dnia 25 listopada 1933 r. l. rej. 4507/32 uznał, że są potrącalne straty pochodzące z czasów przed rokiem operacyjnym, jeżeli strata, jakkolwiek powstała w latach ubiegłych, została ujawniona dopiero w miarodajnym dla wymiaru roku operacyjnym i w tymże roku została prawidłowo zaksięgowana. Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 6 marca 1931 r., L. D. V. 1347/2/31 uznało, że wydatki na wszelkiego rodzaju bonifikaty, rabaty, podatki państwowe i komunalne, świadczenia społeczne itp. świadczenia, których wysokość z różnych względów, często zupełnie niezależnie od płatnika, nie mogła być ustalona, względnie nie została ustalona w tym roku gospodarczym, za który świadczenia te i wydatki przypadają do zapłaty, są wydatkiem tego roku operacyjnego, w którym wysokość ich została ustalona i faktycznie poniesiona; jeśli jednak płatnik bałamutnie przerzuca takie wydatki, żeby obniżyć podatek — nie są one potrącalne.

Ta sama zasada odnosi się do wypadku zysku (przychodu) odnoszącego się do okresów poprzednich. Na przykład: uzyskałem odszkodowania od P. K. P. w roku 1936 za stratę poniesioną przy przewozie w r. 1933; jest to zysk (przychód) ustalony dopiero w roku 1936 i jako taki winien figurować po stronie zysku na Rachunku Strat i Zysków za rok 1936.

B. Jeśli zysk lub strata odnoszące się do okresów poprzednich były w tych okresach znane i ustalone, ale nie zaksięgowane — powstaje zagadnienie, jak należy je traktować pod kątem widzenia wynikowym, o ile zachodzą ksiązkowo w okresie następnym. Na przykład: należność z tytułu pensji za miesiące październik, listopad i grudzień 1935 pracownikowi N nie została wypłacona ani zaksięgowana w roku 1935 a zapłacona dopiero w roku 1936; należność za remont samochodu dokonany w roku 1935 nie została ujawniona w księgach tego roku a zapłacona dopiero w 1936 r.; należność, przypadająca komisantowi, znana i ustalona w 1935 r., nie była w księgach komisanta ujawniona w tym roku a zapłacona mu została w roku 1936.

Panuującym jest pogląd, że, o ile chodzi o straty i zyski *periodyczne*, jak np. pensja, komorne, odsetki itp., wolno przyjąć w księgowaniu jeden z dwóch systemów: ujawnienie ich w roku realizacji (wypłacenia, otrzymania) albo ujawnienia ich w roku, do którego się odnoszą. Ale *nie wolno stosować obu systemów według midzimisię* (ob. głosę Urbana, OPA, 1933, poz. 427 i Szatensztejna, OPA, 1937, poz. 1687).

Jeśli chodzi o zysk i straty nieperiodyczne, nie mogą one obciążać wyniku okresu gospodarczego, z którym nie są związane Naprzykład: przedsiębiorca otrzymał „na próbę“ pewną ilość surowca w roku 1935; przez przeoczenie nie zaksięgował odpowiedniego wydatku, uważając próbę za gratisową, jakkolwiek faktura wyraźnie zaznaczała, że w razie zużycia surowca należność fakturowa winna być zapłacona—i należność tę płaci w roku 1936; ten rozchód nie może obciążać rachunku strat i zysków za r. 1936.

TABELA AMORTYZACYJNA

Przy ustalaniu dochodu podatkowego zagadnienie amortyzacji, czyli odpisania na zużycie ma istotne znaczenie. *)

Kodeks Handlowy, omawiając zasady sporządzania bilansów w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach akcyjnych nakazuje corocznie czynić odpisy na umorzenie, które odpowiadać będą zmniejszonej wartości inwestycji wskutek zużycia, istnienia praw osób trzecich, upływu czasu itp. (art. art. 248 § 2 i 425 § 2 K. H.). Z treści przytoczonych przepisów wynika, że dokonanie odpisów (amortyzacja) jest wymogiem prawidłowości w sporządzeniu bilansu, co wyraża się w słowach „corocznie należy czynić odpisy na umorzenie“...

Stosownie do postanowień art. 6 ust. o podatku dochodowym (DURP, 1936 r., poz. 6) oraz § 14 Rozp. Wyk. do tejże ustawy (DURP, 1936 r., poz. 301), amortyzacji podlegać mogą maszyny, budynki i wszelkiego rodzaju inwentarz martwy i urządzenia oraz nabyte odpłatnie prawa terminowe. Z przytoczonych przepisów wynika, że amortyzację traktować należy na jednym poziomie z kosztami uzyskania dochodu. Albowiem nakład inwestycyjny np. w postaci nabycia w przedsiębiorstwie przemysłowym maszyny jest w istocie niczym innym, jak wyłożonym z góry kosztem uzyskania dochodu tych lat, na których przestrzeni nabyta maszyna jest w przedsiębiorstwie używana.

Na specjalną uwagę zasługuje p. 7 § 14 cyt. Rozporządzenia Wykonawczego do ustawy o podatku dochodowym, który dopuszcza w przypadkach prowadzenia ksiąg handlowych lub gospodarczych dwa systemy odpisania z tytułu zużycia. Odpisania dokonane być mogą bezpośrednio z wartości przedmiotów podlegających zużyciu (metoda bezpośrednia), bądź też przez wstawienie w pasywach bilansu kwoty, wyrażającej zmniejszenie się wartości w danym roku operacyjnym-

*) Ob. „Odpisanie na zużycie”, OBP, 1937, Nr. 1.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE DO USTAWY O PODATKU PRZEMYSŁOWYM *)

(dokończenie)

PRACOWNIE RZEMIEŚNICZE (RĘKODZIELNIE ZATRUDNIAJĄCE DWÓCH LUB WIĘCEJ WSPÓŁWŁAŚCICIELI

Stosownie do art. 8 p. 5 ustawy o podatku przemysłowym (DURP, 1936, poz. 339), państwowy podatek przemysłowy tylko w formie świadectw przemysłowych opłacają pracowni i zajęcia rzemieślnicze, rękodzielnicze, o ile są prowadzone przez właścicieli przy współdziałaniu najwyżej jednego członka rodziny; dla zaliczenia do pracowni i zajęcia rzemieślniczego względnie rękodzielniczego nieodzowne jest posiadanie karty rzemieślniczej. Intencją oczywistą tego przepisu jest, aby ulga w postaci zwolnienia od podatku od obrotu dotyczyła jedynie tych małych warsztatów, które kierowane są przez właściciela, mającego kartę rzemieślniczą, przy współdziałaniu najwyżej jednego członka rodziny. Zgodnie z tą intencją ust. 8 § 41 RW ustala, że pracowni rzemieślnicze (rękodzielnicze), zatrudniające dwóch lub więcej współwłaścicieli, nie korzystają z ulgi, przewidzianej w art. 8 p. 5 ustawy, nawet jeżeli każdy ze współwłaścicieli ma kartę rzemieślniczą. A zatem spółki czy też warsztaty oparte na współpracy dwóch lub więcej rzemieślników, mających karty rzemieślnicze, nie korzystają z ulg w formie zwolnienia od podatku od obrotu.

TECHNICY DENTYSTYCZNI

Zagadnienie techników dentystycznych nie było dość wyraźnie unormowane w przepisach ustawy o podatku przemysłowym. Art. 9 tej ustawy nie wymienia *expressis verbis* techników dentystycznych; można by ich zaliczyć do kategorii wymienionych w tym art. „innych techników“ czy też do „innych samodzielnych wolnych zajęć zawodowych“, których listę ustala Minister Skarbu. Rozporządzenie wykonawcze do ustawy o państwowym podatku przemysłowym w § 42 zajęło się tą sprawą i w związku z podziałem przyjętym w Rozporządzeniu Prezydenta R. P. z d. 10.VI.1927 r. o wykonywaniu praktyki dentystycznej (DURP, 1934 r., poz. 32) ustanawia dwie kategorie techników dentystycznych, a mianowicie: zarejestrowanych jako samodzielnych bądź uprawnionych (kategorie tę spotykamy na terenie b. zaboru austriackiego i pruskiego) oraz techników dentystycznych nieposiadających prawa samodzielnego wykonywania zawodu; pierwsi tzw. „uprawnieni“ opłacają podatek przemysłowy tylko w formie podatku od obrotu (jak wolne zawody), pozostali zaś podlegają opodatkowaniu narówni z przedsiębiorstwami przemysłowymi, wymienionymi w rozdziale XIX cz. II lit. C taryfy, stano-

(DURP, 1936, poz. 649, Nr. 93; skrót w tekście artykułu „RW“.

wiącej załącznik do art. 23 ustawy (kategoria świadectwa zależna od ilości robotników i silników).

„ODDZIELNE” PRZEDSIĘBIORSTWO

§ 47 RW ustala pojęcie „oddzielnego” przedsiębiorstwa w wypadku utrzymywania przez przedsiębiorstwo przemysłowe poza swoim lokalem zakładu w celu sprzedaży wyrobów własnej produkcji. Zakład taki wymaga wykupienia odrębnego świadectwa przemysłowego. Ewentualne wątpliwości, jakie mogłyby się w tym przedmiocie wyłonić, rozwiązuje ust. 2 § 47 RW, stwierdzając, iż oddzielenie pomieszczenia, w którym prowadzona jest sprzedaż, od pomieszczeń, w których mieści się zakład przemysłowy, ścianą, sienią, schodami, korytarzem, podwórzem itp. lub dokonywanie sprzedaży na terenie tej samej nieruchomości, w której znajduje się lokal przemysłowy, nie stanowi przeszkody do uznania, że sprzedaż dokonywana jest w lokalu zakładu przemysłowego. Przeznaczenie bowiem specjalnego pomieszczenia dla sprzedaży produktów własnego wyrobu, o ile pomieszczenie znajduje się w granicach lokalu zakładu przemysłowego, nie stwarza „oddzielnego” przedsiębiorstwa.

ODDZIELNE PRZEDSIĘBIORSTWO WYRĘBU LASU

Art. 15 ustawy o podatku przemysłowym uznaje za oddzielne przedsiębiorstwo każdy wyrąb lasu wraz z pierwiastkową obróbką drzewa, dokonywany w obrębie jednej lub kilku graniczących ze sobą parcel leśnych. § 48 RW uważa za graniczące ze sobą parcele sekcje leśne położone w jednym kompleksie lasów, nawet niestykające się ze sobą bezpośrednio, lecz znajdujące się w bliskim sąsiedztwie. Nowością obecnego § 48 RW w porównaniu do analogicznego w pierw obowiązującego § 59 RW z 1934 r. jest brak ustępu 2 dawnego rozporządzenia, w którym brano jeszcze pod uwagę, czy parcele, chociażby graniczne, nie są położone w dwóch lub więcej gminach administracyjnych. Obecnie kwestia ta przestała być aktualną.

ZALICZENIE DO POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIJ PRZEDSIĘBIORSTW NIETYMIENIONYCH W TARYFIE

Stosownie do art. 26 ustawy o podatku przemysłowym Ministrowi Skarbu przysługuje prawo zaliczania do odpowiednich kategorii takich przedsiębiorstw, które nie mogły być objęte taryfą, załączoną do art. 23.

W wykonaniu tego uprawnienia Minister Skarbu w § 87 RW ustala, że przedsiębiorstwa handlowe niewymienione w części II lit. A i B taryfy, zalicza się:

- a) do kategorii I przedsiębiorstw handlowych przy obrocie ponad 400.000 (czterysta tysięcy) złotych rocznie;
- b) do kategorii II przedsiębiorstw handlowych przy obrocie ponad

- 100.000 (sto tysięcy) złotych do 400.000 (czteryście tysięcy) złotych rocznie;
- c) do kategorii III przedsiębiorstw handlowych przy obrocie ponad 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych do 100.000 (sto tysięcy) złotych rocznie;
- d) do kategorii IV przedsiębiorstw handlowych przy obrocie do 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych rocznie.

ORZECZNICTWO W PRZEDMIOCIE KSIĘGOWOŚCI

35.

NIEWPISANIE DO KSIĘGI INWENTARZOWEJ REMANENTU TOWARÓW. BRAK BILANSU ZAMKNIĘCIA.¹ SYSTEM PRZEBITKOWY.

Sam fakt niewpisania do księgi inwentarzowej danych z odrębnie sporządzonego na koniec roku operacyjnego remanentu towarów nie dyskwalifikuje ksiąg handlowych. — Okoliczność, że po zbadaniu ksiąg handlowych przez urząd skarbowy uchybienia takie; jak brak sald początkowych na poszczególnych rachunkach, brak bilansu zamknięcia zostały usunięte, winna być uwzględniona przez organ wymiarowy. NTA, 10 lipiec 1936 r., l. rej. 2240/34.

Z uzasadnienia. Do protokołu badania ksiąg handlowych, dotyczących przedsiębiorstwa sprzedaży żelaza i artykułów technicznych, stwierdził organ kontrolujący, że do dnia rewizji, tj. do dnia 23 czerwca 1932 r. bilansu zamknięcia nie sporządzono, że na bloku dziennika szczegółowego brak poświadczenia, że sporządzonego na dzień 31 grudnia 1931 r. spisu remanentu towarowego całkowicie nie wniesiono do księgi inwentarzowej, że pewna ilość kartek blokowych była niezapisana i nieskasowana, oraz że na kon-

tach osobowych brak sald początkowych z roku poprzedniego.

Ponieważ komisja szacunkowa z powodu tych usterek uznała księgi za nieprawidłowe, skarżący wniósł odwołanie, w którym przeciwstawił się dyskwalifikacji ksiąg zarówno z tego powodu, że uchybienia formalne były nieistotne i zostały w międzyczasie usunięte, jako też dlatego, że wysunięcie niektórych usterek było wynikiem nieporozumienia.

Zgodnie z żądaniem odwołania władza podatkowa zarządziła ponowne zbadanie ksiąg handlowych. Do protokołu z dn. 4 listopada 1932 r. stwierdzono, że remanenty towarowe wpisano obecnie do księgi inwentarzowej szczegółowo, że do poświadczonego w dacie 4 kwietnia 1930 r. dziennika zbiorowego wpisywano raz na miesiąc zapisy zbiorowo na podstawie niepoświadczonego dziennika - bloku, prowadzonego szczegółowo na luźnych arkuszach, że 4 niezapisane karty bloku noszą napisy „anulowano” przez całą długość, że księgi zbilansowano na dzień 31 grudnia 1931 r. i że poszczególne konta pozamykano i wyprowadzono na nich salda.

W tym stanie rzeczy nie znajduje dostatecznego poparcia zapatrywanie władzy pozwanej, wyrażone w odpowiedzi na s argę, że Komisja Odwoławcza, załatwiwszy odmownie odwołanie, tym samym stwierdziła, że podzieliła pogląd

Komisji Szacunkowej o nieprawidłowości ksiąg i nie potrzebowała rozprawić się z zarzutami odwołania.

Wszak skarżący powołał się na okoliczność, że już w dniu pierwszego badania ksiąg remanent towarowy był szczegółowo spisany, a tylko nie był wciągnięty do księgi inwentarzowej. Zważywszy, że tę okoliczność stwierdza też protokół urzędowy sporządzony w dacie 23 czerwca 1932 r., a protokół powtórnego badania w dn. 4 listopada 1932 r. nie stwierdza rozbieżności między tym szczegółowym spisem a treścią księgi inwentarzowej, winna była władza pozwana rozważyć i w orzeczeniu ocenie dać wyraz, czy i na jakiej podstawie uważa datę 23 czerwca 1932 r. za termin prekluzyjny dla wpisania remanentu towaru do księgi inwentarzowej wzgl. dlaczego uważa mimo późniejszego uzupełnienia księgi inwentarzowej w dn. 23 czerwca 1932 r. jeszcze niezupełnej, ten pierwotny brak za tak istotny, że powoduje on trwałą dyskwalifikację całej księgowości skarżącego.

Również pominęła władza zarzut odwołania, że przy prowadzeniu dziennika według kartkowego systemu jest w zwyczajnie wpisywanie poszczególnych zaszczości do dziennika zbiorowego raz w miesiącu z dziennika szczegółowego i że poszczególne karty tegoż są przebitkami oryginalnych kart „poświadczonych” z rachunków rzeczowych i osobowych i że w ten sposób firma była w posiadaniu poświadczonych kart dziennikowych.

Orzeczenie władzy pozwanej w przedmiocie nieprawidłowości ksiąg zatem uznać należało za wydane z naruszeniem przepisów art. 88 i 91 ust. 1 ustawy ze szkodą dla skarżącego.

NTA w wyroku z d. 4 listopada 1935 r. l. rej. 9587/33 i 9588/33 wypowiedział się identycznie: „Niewpisanie inwentarza do osobnej księgi i brak bilansu zamknięcia są wprawdzie uchybieniami w zakresie formalnej prawidłowości ksiąg,

lecz nie mają cechy uchybienia, którego nie możnaby usunąć, albowiem nie wiążą się one bezpośrednio z zagadnieniem prawidłowości bieżących wpisów do ksiąg”. Tezy te zaaprobował i pogłębił prof. Tadeusz Lulek w głosie OPA, 1936. poz. 1477.

36.

NIEZACHOWANIE USTAWOWEGO TERMINU DO SPORZĄDZENIA BILANSU. ZAKSIĘGOWANIE WPŁYWU W DNIU NADEJŚCIA AWIZU POCZTOWEGO.

Niezachowanie przez zarządców spółki z ograniczoną odpowiedzialnością terminu ustawowego do sporządzenia bilansu z rachunkiem strat i zysków nie pozbawia ksiąg handlowych znamion prawidłowości.— Zapisanie wpływu z przekazu pocztowego do kasy w dniu nadejścia awizu pocztowego zamiast w dniu efektywnego wpływu jest usterką, jednakże nie tak istotną, iżby powodowała zdyskwalifikowanie ksiąg. NTA, 4 grudnia 1936 r. l. rej. 9960/34.

Z uzasadnienia. Władza pozwana wysunęła w zaskarżonym orzeczeniu dwa powody uznania ksiąg handlowych za nieprawidłowe, a mianowicie: 1) brak bilansu zamknięcia i 2) niechronologiczne księgowanie wpływów kasowych.

ad 1). Skarga twierdzi, że brak ad 1) nie może szkodzić księgom, gdyż zdaniem skargi, tylko przy istnieniu przepisu, zastrzegającego ścisły termin do sporządzenia bilansu zamknięcia, władza miałaby prawo domagać się od firmy sporządzenia bilansu zamknięcia na oznaczony termin; takiego zaś przepisu nie zawiera zdaniem skargi ani ustawa o państwowym podatku przemysłowym, ani kodeks handlowy niemiecki, ani wreszcie ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

Władza pozwana zaś — w odpowiedzi na skargę — wskazuje na przepis § 41 ustawy z dnia 20 czerwca 1892 r. Dz. Ust. Rz. str. 477 o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, który w ust. II głosi, że zarządcy spółki winni w pierwszych trzech miesiącach roku operacyjnego zestawić bilans za rok ubiegły wraz z rachunkiem strat i zysków. Zastępca skargi na rozprawie przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym nie negował, że wskazany przez władzę przepis istnieje, lecz zarzuty skargi wyjaśniał w tym kierunku, że cytowany przepis nie stanowi przeszkody do obrony stanowiska skargi na tle ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Stanowisko to uznał Trybunał za słuszne z powodów przytoczonych w wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 6 maja 1936 l. rej. 528/34 (Nr 1187 zbioru wyr. NTA) w sprawie ze skargi firmy „Richard Badulla” sp. z ogr. odp., w którym Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł, że cyt. przepis § 41 stwarza normę porządkową dla Zarządu i że przepis ten nie ma takiego znaczenia, iżby niezachowanie określonego w nim terminu pozbawiło księgi znamion prawidłowości. Na motywy tego wyroku powołuje się Najwyższy Trybunał Administracyjny w myśl § 57 swego regulaminu (poz. 968/32 Dz. Ust.).

ad 2). Ten punkt orzeczenia oparła władza na tej okoliczności że wpływy z przekazów pocztowych z 1 i 16 sierpnia 1932 r. wykazano w kasie o dwa względnie trzy dni wcześniej. Skarżąca wyjaśniła te okoliczności w ten sposób, że odnośne kwoty (147,90 zł. i 60,43 zł.) wpisane były w dniu otrzymania awizu pocztowego o nadejściu przesyłki pieniężnej. Jest to niewątpliwie usterka, gdyż gotówka powinna być uwidocznioma w księdze w chwili jej efektywnego wpływu do kasy, lecz usterka ta nie może być uznana za wystarczający powód do uznania ksiąg handlowych za nieprawidłowe, wobec obrony płatniczki, że w czasie między zapisaniem do księgi ka-

sy omawianych sum, a ich efektywną wpłatą do kasy nie były dokonywane w księgach żadne zapisy.

Gdy więc władza, wychodząc z mylnego założenia prawnego, dokonała wymiaru z pominięciem ksiąg handlowych płatniczki, to Trybunał uznał zaskarżone orzeczenie za dotknięte istotną wadliwością postępowania i z tego powodu uchylił je na zasadzie art. 84 p. 3 rozporządzenia o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

I. Odpowiednikami cytowanego w uzasadnieniu wyroku przepisu ustawy niemieckiej o spółkach z ogr. odp. są art. 246 i 420 K. H., według których zarząd spółki z ogr. odp. względnie spółki akcyjnej jest obowiązany w ciągu dwóch miesięcy po upływie roku obrotowego sporządzić bilans z rachunkiem strat i zysków za rok ubiegły. Ten obowiązek włożony na zarząd jest jednym z szeregu innych obowiązków zarządu. Niewykonanie przez zarząd tego obowiązku nie może mieć jednakże żadnego wpływu na prawidłowość ksiąg handlowych. Prawidłowość ich jest to zgodność techniki prowadzenia ich z zasadami księgowości, które z natury rzeczy są właśnie zasadami technicznymi. Termin wykonania zamknięcia rachunkowego nie znajduje się w jakimkolwiek związku z techniką buchalteryjną. — Stanowisko NTA w cytowanym wyroku, że niezachowanie przez zarządców spółki z o. o. terminu ustawowego do sporządzenia zamknięcia rachunkowego, jest słuszne.

II, Już nie poraz pierwszy NTA daje wyraz pogładowi, że nie każda usterka w prowadzeniu księgowości dyskwalifikuje ją. NTA w wyroku z dnia 12 listopada 1936 r., l. rej. 3611/34, Orzecznictwo Buchalteryjno-Podatkowe 1937, Nr 5, str. 42, poz. 55 uznał, że zwrot towaru przestanego do wymiany

wskutek reklamacji i wystanie klientowi towaru do wyboru nie są takimi zdarzeniami, których niezapisanie do dziennika czyniłoby księgi nieprawidłowymi. W tymże wyroku i w szeregach innych NTA uznał, że saldo kredytowe kasy kupca jednostkowego nie dyskwalifi-

kuje bezwzględnie ksiąg, lecz o tyle tylko, ile wymaga tego zasięg usterki. Słowem, w judykaturze NTA ustala się pogląd, że usterka w księgowaniu dyskwalifikuje księgi o tyle tylko, o ile jest tego rodzaju, iż pozbawia je materialnie mocy dowodowej.

Z PRAKTYKI WŁADZ SKARBOWYCH

WGLĄD DO AKT SKARBOWYCH

Obowiązująca Ordynacja Podatkowa nie zawiera, jak wiadomo, wyraźnych przepisów w przedmiocie umożliwienia płatnikom wglądu do akt skarbowych. Przepisem, który ma zastąpić wgląd do akt, jest art. 101 ordynacji podatkowej przewidującej, że przed upływem terminu do wniesienia odwołania władze skarbowe obowiązane są do udzielania zgłaszającym się płatnikom lub ich pełnomocnikom ustnych informacji o podstawach wymiaru, przy czym władze skarbowe obowiązane są na prośbę pisemną płatnika udzielić mu na jego koszt w terminie 7 dni od dnia wniesienia prośby — uzasadnienia wymiaru na piśmie. Mimo to wydają się niewystarczające uprawnienia powyższe przyznane płatnikom, którzy na poparcie twierdzeń odwołania składać mogą wszelkie dowody pisemne, powoływać na koszt własny świadków i biegłych, celem stwierdzenia ściśle określonych okoliczności oraz przedstawiać do przejrzenia księgi handlowe, gospodarcze, zapiski notatki, dokumenty, korespondencje itd. Poparcie bowiem twierdzeń odwołania jest szczególnie utrudnione wobec niemożności dokładnego zorientowania się w aktach płatnika. Stanowisko władz skarbowych wydaje się o tyle nieuzasadnione, że ordynacja podatkowa akcentuje wyraźnie nie tylko udział płatnika w postępowaniu wymia-

rowym, ale opiera wymiar w znacznej części na zeznaniach, wyjaśnieniach i dowodach z ksiąg innych, składanych przez płatników. Skoro więc wymiary te opierają się przede wszystkim na danych pochodzących od płatników, nie zachodzi potrzeba osłaniania ich tajemnicą, tym więcej, że Ministerstwo Skarbu dementowało wszelkie pogłoski na temat rzekomego zorganizowania poufnych wywiadów o dochodach, zarobkach i trybie życia poszczególnych płatników.

Jak wyjaśniło Min. Skarbu sposób zbierania informacji o dochodach poszczególnych płatników podatkowych przewidziany jest ściśle w obowiązującej ordynacji podatkowej i ma zastosowanie w tych wypadkach, gdy w stosunku do składanych przez podatników zeznań zachodzi niejasność, wymagająca wyjaśnień.

Względy powyższe niczem nie uzasadniają odmowy ze strony władz skarbowych wglądu do akt i przemawiają za zmianą dotychczasowych poglądów w tej mierze Min. Skarbu.

Jak słychać, w sprawie powyższej zwróciły się do Ministerstwa organizacje gospodarcze, celem spowodowania rewizji dotychczasowego stanowiska władz skarbowych i wydania polecenia okazywania płatnikom akt podatkowych.

OKÓLNIKI

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU Z DNIA 28 GRUDNIA 1936 R.

L. D. V. 25310/2/36

w sprawie ulg podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych

(Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 1 z 1937 r., poz. 29)

Nawiązując do § 1 Rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. o ulgach podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że przy przyznawaniu ulg należy uwzględnić jedynie cenę nabycia normalnie wyekwipowanego i nadającego się do natychmiastowego użycia pojazdu (samochodu).

Natomiast nie należy uwzględnić ceny ekwipunku (wyposażenia) dodatkowego, jak nadliczbowe koła zapasowe, zainstalowane na życzenie klienta, odbiorniki radio-we, dodatkowe części zapasowe, dodatkowe przyrządy warsztatowe itp.

Fakt, że cena nabycia samochodu — na skutek doliczenia ceny dodatkowego wyposażenia — przekroczy kwotę 12.000 zł. nie pozbawia płatnika prawa do korzystania z ulgi, jednakże przy ustalaniu sumy przypadającego do zwrotu podatku pod uwagę należy brać wyłącznie cenę za samochód, bez uwzględnienia wartości dodatkowego ekwipunku. W tym celu dołączone przy podaniach o ulgi rachunki winny odrębnie wymieniać cenę normalnie wyekwipowanego samochodu, odrębnie zaś wyszczególnić ekwipunek dodatkowy i cenę jego nabycia.

Podsekretarz Stanu:

—) F. Świtalski

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU Z DNIA 30 STYCZNIA 1937 R.

L. D. V. 20178/2/37

w sprawie potrącalności wynagrodzeń, płaconych członkom rodziny

(Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 4 z 1937 r., poz. 125)

Wyciąg

z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z d. 25 listopada 1936 r.

I. rej. 2982/34

Co do meritum sprawy podniósł skarżąca jedynie następujące zarzuty:

4) Zarzut potrącenia pensji żony płatnika podatku dochodowego do uposażeń. W tej mierze władza pozwana w podanych płatnikowi powodach nieuwzględnienia wyjaśnień oparła się na przepisie art. 2 ustawy o podatku dochodowym, co w odpowiedzi na skargę wyjaśnia ona w ten sposób, iż przepis ten zezwala tylko na potrącenie z dochodu osztów wyżywienia członków rodziny, pracujących w przedsiębiorstwie płatnika, nie zaś wynagrodzeń płaconych tym członkom rodziny. To stanowisko władzy uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny za niezgodne z ustawą. Przepis art. 6 ust. 2 ma znaczenie wyjątku od przepisu art. 8 p. 3, wedle którego wydatki na utrzymanie członków rodziny są niepotrącalne. W drodze wyjątku tedy na korzyść płatnika przewidzianego potrąca się od jego dochodu koszty utrzymania tych członków rodziny, którzy racują w jego przedsiębiorstwie, pozycją czym ustawa nie zajmuje się kwestią, czy członkowie ci pobierają za swoją pracę inne wynagrodzenie. Nie daje więc ten przepis podstawy do stworzenia wyjątku od ogólnej zasady, że koszty osiągnięcia dochodów są potrącalne, a w szczególności od będącego konsekwencją tej zasady przepisu § 33 p. 7 rozporządzenia wykonawczego (poz. 298/21 Dz. Ust.) nakazującego potrącenia płac i wynagrodzeń pracowników przedsiębiorstwa i nie stano-

wiącego żadnych wyjątków dla pracowników, będących członkami rodziny płatnika. Gdy tedy władza wychodząc z młnego założenia prawnego odmówiła wniosкови odwołania bez zajęcia stanowiska co do potrącalności spornego wydatku z punktu widzenia art. 6 ustawy i § 33 p. 7 rozporządzenia wykonawczego — uchylił Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenia z powodu wadliwego postępowania i zarządził zwrot opłaty (art. 84 p. 3 i 95 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 poz. 806 Dz. Ust.).

Naczelnik Wydziału:

(—) S. Kowalik

OKÓLNİK MINISTERSTWA SKARBU Z DNIA 7 STYCZNIA 1937 R.

L. D. V. 25588/2/36

w sprawie oceny przy wymiarze podatku dochodowego wydatków na obronę przeciwlotniczą

(Dz. Urz. Mi. Skarbu Nr. 2 z 1937 r., poz. 68)

Wobec nasuwających się przy wymiarze podatku dochodowego wątpliwości co do oceny wydatków na cele obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Ministerstwo Skarbu poleca stosować w postępowaniu wymiarowym następujące zasady:

Wydatki na zakup sprzętu i materiałów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tudzież i inne wydatki, mające na celu przystosowanie przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych do wymagań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, — należy uważać za potrącalne z dochodu koszty osiągnięcia i zabezpieczenia przychodów.

Wydatki na dostosowanie budynków do wyżej określonych celów należy również potrącać z dochodu zgodnie z § 29 p. 4-e rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 301 z 1936 r.).

W stosunku do wydatków, w wyniku których powstają obiekty inwencyjne w rozumieniu art. 8 p. 1 ustawy o podatku dochodowym, służące celom obrony przeciwlotniczej lub przeciwgazowej, ustala się zasadę, że okres zużycia tych obiektów nie przekracza lat 5. Wydatki te będą więc mogły być potrącone z dochodu jednorazowo zgodnie z art. 6 ust. 2 ustaw o podatku dochodowym.

Jeżeli jednak z natury i przeznaczenia tych obiektów wynika, iż użytkowanie ich będzie długotrwałe i znacznie przekraczające 5-letni okres, wówczas potrącenie z dochodu wydatków inwestycyjnych nastąpić winno w drodze normalnych odpisów amortyzacyjnych.

Natomiast ofiary i składki na rzecz obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej nie mogą być uważane za koszty osiągnięcia dochodu i winny być włączane do dochodu podatkowego.

W przypadkach wątpliwych płatnik winien na żądanie władzy wymiarowej przedstawić zaświadczenie właściwej instytucji, powołanej do organizowania obrony przeciwlotniczej, stwierdzając, iż nabyte bądź wykonane przedmioty i urządzenia, których koszty mają być uznane za potrącalne na podstawie niniejszego okólnika, istotnie służą i czynią wymaganiom obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Podsekretarz Stanu:

(—) F. Świński

USTAWY, ROZPORZĄDZENIA I ZARZĄDZENIA

Dziennik Ustaw R. P. Nr 9 z dn. 13 lutego 1937 r.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1937 r. o przesunięciu terminu do składania zeznań do wymiaru podatku dochodowego na rok podatkowy 1937. (poz. 71).

Dziennik Ustaw R. P. Nr 11 z dnia 19 lutego 1937 r.

Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o przekazywaniu składek za pracowników umysłowych i łączeniu uprawnień emerytalnych (poz. 76); — z dnia 10 lutego 1937 r. o zwolnieniu niektórych rodzajów tłuszczów z pod opodatkowania (poz. 77); — obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 stycznia 1937 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (poz. 83).

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu Nr 4 z dn. 10 lutego 1937 r.

Okólniki: w sprawie postępowania z pozwoleniami przywozu (poz. 122); — w sprawie ustalania podatków potrącalnych z przychodu na podstawie dowodów (poz. 123); — w sprawie zwolnienia komisanów firm „Galicja”, „Karpaty” i „Standard Nobel w Polsce” od obowiązku prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych (poz. 124); — w sprawie potrącalności wynagrodzeń, płaconych członkom rodziny (poz. 125); — w sprawie obliczania ulg podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych (poz. 126); — w sprawie poświadczenia ksiąg uproszczonych (poz. 127); — w sprawie egzekucji drobnych należności wierzyielskich (poz. 128).

KALENDARZ PODATKOWY

W marcu 1937 roku płatne są następujące podatki:

Do 5 marca — podatek od energii elektrycznej pobrany przez sprzedawcę w czasie od 16 do 31 stycznia 1937.

Do 7 marca — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawcę w lutym 1937 r.

Do 20 marca — podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę w ciągu pierwszych 15 dni marca 1937.

Do 25 marca — zaliczka miesięczna w wysokości podatku od obrotu osiągniętego w miesiącu lutym 1937 przez a) przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii świadectw, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, b) przedsiębiorstwa przemysłowe I, II, III, IV i V kategorii świadectw, prowadzące prawidłowe księgi i c) spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie, a nadto inne przedsiębiorstwa, które są obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia.

Do 1 kwietnia — przedpłata na podatek dochodowy na rok podatkowy 1937 w połowie wysokości, jaka przypada od zeznanego dochodu przez osoby fizyczne i spadki nieobjęte, obowiązane do składania zeznania o dochodzie, a **prowadzące** księgi handlowe lub gospodarcze.

Nadto płatne są zaległości odroczone lub rozłożone na raty z terminami płatności w marcu 1937 oraz podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności w marcu 1937.

PORADNIA

B. Gdynia. Rozporządzenie M. S., DURP, 1936, poz. 26 uchyla przepis § 54 ust. 2 rozporządzenia wyk. do Ordynacji Podatkowej i **zwalnia przeto płatników od obowiązku wykazywania nazwisk**

odbiorców i dostawców przy zakupie i sprzedaży towarów.

Józef Starkopf. Przypadająca bankowi prowizję za inkaso weksli należy księgować w chwili wypłaty inkasa klien-

towi. Należność z tytułu przechowywania przedmiotów (dywanów, futer itp.) należy księgować w chwili pobrania należności (oczywiście, jeśli należność nie została wcześniej obliczona).

Prenumerat A-ka. Ob. w niniejszym numerze artykuł na str. 70.

S. J. Lublin. W myśl judykatury Sądu Najwyższego (ob. Zb. 1927. poz. 13), **świadczenia przemysłowego wymaga każde przedsiębiorstwo wymienione odrębnie w taryfie [do ust. o podatku przem.** Przedsiębiorstwo ekspedycyjne jest wymienione w taryfie, a więc nie może być łączone przy nabywaniu świadectwa przemysłowego z innym przedsiębiorstwem handlowym (jak w przypadku — komisowym). A więc każde z wymienionych przez Pana przedsiębiorstw wymaga odrębnego świadectwa przemysłowego.

J. W. Będzin. 1) **Remanent towarowy nie może być wyceniony powyżej ceny nabycia lub wytwarzania nawet w tym wypadku, gdy rzeczywista wartość rynkowa jest wyższa.** Taka jest opinia nauki księgowości (ob. Gerstner, Bilanz-Analyse, str. 71). Taka jest również tendencja prawa i nakaz dla spółek z ogr. odp. i akcyjnych (ob. art. 249 i 424 Kod. Handl.). 2) Ob. nasz artykuł o tabeli amortyzacyjnej. 3) Normy odpisania na zużycie (amortyzacji) wskazane w § 14 Rozp. Wyk. do ustawy o podatku dochodowym można stosować w pełni, nawet **jeśli amortyzowany przedmiot nie był czynny w przedsiębiorstwie w ciągu całego roku**, np. maszynę zakupiono i unieruchomiono w połowie roku.

Takie stanowisko zajmuje ókólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 listopada 1936 r., ob. „Orzecznictwo Buch. Pod.” Nr 1, 1937, str. 15. 4) **Sprzedaż maszyny powinna być zaksięgowana przy istnieniu funduszu amortyzacyjnego w następujący sposób:** R-ek maszyn Ma u R-ku Kasy 20.000 zł. za sprzedaną maszynę; R-ek Funduszu Amortyzacyjnego Winien: „przeniesiono na R-ek Maszyn (całą sumę dotychczasowych odpisów na zużycie sprzedanej maszyny) 25.000 zł.”; R-ek Maszyn Ma „przeniesiono z Funduszu Amortyzacyjnego 25.000 zł. Innymi słowy: przy sprzedaży maszyny należy zmniejszyć kapitał amortyzacyjny o sumę zamortyzowanej wartości maszyny. 5) **Odpisy na zużycie muszą ustać z chwilą, gdy suma dotychczasowych odpisów osiągnie sumę reprezentującą pierwotną wartość amortyzowanego przedmiotu.**

B. P. Wilno. 1) Ob. art. 10 pkt. 3 i 4 ustawy o podatku dochodowym. 2) Według ókólnika (ob. Orzeczn. Buch. Pod. Nr 1, 1936, str. 11 i n.), towar komisowy winien być wymieniony w inwentarzu według ilości. 3) Zwrot „bilans na d. 31 grudnia” jest prawidłowy: oznacza on objęcie zamknięciem rachunkowym również d. 31 grudnia.

A. M. Łódź. Wydatek został buchalteryjnie zapisany prawidłowo. Podlega on jednak doliczeniu do zysku bilansowego, ponieważ w myśl art. 10 ustawy o podatku dochodowym kwota podatku dochodowego nie podlega odliczeniu od dochodu.

N. GOLDWAG
ADWOKAT

**PRAWO O SPÓŁKACH
Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ**
TEKST OBOWIĄZUJĄCY (1934 R.)
KOMENTARZ, WZORY UMÓW SPÓŁKI

Cena zł. 3.—

WYDAWNICTWO: KSIĘGARNIA PRAWNICZA, WARSZAWA, SENATORSKA 8

TELEFON 516-50 ONTO P. K. O. 22.308

PRZESUNIĘCIE TERMINU DO SKŁADANIA ZEZNANIA DO WYMIARU PODATKU DOHODOWEGO NA ROK PODATKOWY 1937

Termin do składania zeznania do wymiaru podatku dochodowego na rok podatkowy 1937 dla osób fizycznych i spadków wakujących (nie objętych), prowadzących księgi handlowe lub gospodarcze *został przesunięty na d. 1 kwietnia 1937 r.* rozporządzeniem Ministra Skarbu z d. 6 lutego 1937 (DKRP, 1937, p. 71). Należy zwrócić uwagę na to, że przesunięcie dotyczy *tylko* osób fizycznych i spadków wakujących (nie objętych) prowadzących księgi handlowe (zwykłe albo „uproszczone“) lub gospodarcze (przewidziane w Ordynacji Podatkowej i rozporządzeniu wykonawczym do niej).

A więc osoby fizyczne i spadki wakujące (nieobjęte) nie prowadzące takich ksiąg są obowiązane do złożenia zeznania do wymiaru podatku dochodowego do d. 1 marca.

Termin do złożenia zeznania o obrocie nie został przesunięty. A więc osoby fizyczne i spadki wakujące (nie objęte) tak prowadzące księgowość jak i nieprowadzące jej, winny złożyć zeznanie o obrocie za r. 1936 do 1 marca 1937.

WARUNKI*)

PRENUMERATY TYGODNIKA

ORZECZNICTWO BUCHALTERYJNO PODATKOWE

wraz z bezpłatnym dodatkiem miesięcznym

„SPRAWY DEWIZOWE”

Prenumerata

miesięcznie 1.50 — kwart. 4.50 — rocznie 18.—

NUMER POJEDYŃCZY 50 GR.

KONTO CZEKOWE P.K.O. Nr. 22.308

ADRES ADMINISTRACJI:

WYDAWNICTWO:

KSIĘGARNIA PRAWNICZA

WARSZAWA SENATORSKA 8

TELEFON 5.16.50

*) obowiązują od dn. 1 kwietnia 1937 r.

ZDOLNA energiczna urzędniczka, pom. buchaltera fakturzystka z długoletnią praktyką w poważnym biurze poszukuje posady. Tel. 11.13.46.

RUTYNOWANA księgowa z praktyką w poważnych przedsiębiorstwach poszukuje posady „Energiczna”. Tel. 5.96.64.

NOWE PRAWO WEKSLOWE i CZEKOWE i INFORMATOR WEKSLOWY

Postępowanie nakazowe
Wzory

Cena zł. 1.20

KSIĘGARNIA PRAWNICZA
WARSZAWA, SENATORSKA 8

Wydawca: Księgarnia Prawnicza, Warszawa, Senatorska 8

Redakcja: Warszawa, Zielna 12 m. 7, tel. 245-31

Administracja: Warszawa, Senatorska 8, tel. 516-50

Konto P. K. O. 22.308 — Przekaz rozrachunkowy Nr. 176. Rękopisów nie zwraca się

Prenumerata: kwartalna wraz z przesyłką 1 zł. 50 gr. Zagranicą zł. 2.—

Ceny ogłoszeń: 1 str. zł. 100, 1/2 str. zł. 55, 1/4 str. zł. 30, 1/6 str. zł. 25, 1/8 str. zł. 20

Redaktor odpowiedzialny: **Józef Filip Hoppenfeld** Druk. Wydawnicza, Warszawa, Kacza 15